

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди
Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

КЫШ КЕЛДИ. БЕЛЕТКЕЛИВИС КАНДЫГЫЛ?

Мал чөмүнүн планы күүсеттинмээн. Немелде хемчеглерин алыр.

Агроулетпүрүмнүң медээси: октябрының 6-га
чедир республика ситен белеткээриниң планын 65,3
хуу, сенажының 82,4, витаминниң ситен далганын
71,5, синажының нөгүлүлүк массасын 43,5 хуу күүсеткен.

Ам октябрының бирин чурттарның доостур деп тур. Кыш-
таагышкы келген. Ол хире-
де бисте республикада мал
чөмү белеткээриниң планын
байдалы кайы хире дээр
устуңда сенажылардан
иден-дир. Ситен биле сенажы
ты хаа-хемчилер күүседир
чоочунула, а сенажыны үш
район — Барыны-Хемчик,
Бий-Хем, Кызыл аягыр ботта-
дырган, витаминниң ситен
далганын планын Кызыл
районун ажил-агыллары
күүсеткен, а синажыны
чангыс-даа район чалашкан.

Чирде кыш, бисте ажил-
агылларының мал чөмү
устуңда кыштараларын
бирин күүседир алырын
газы чок турганы ол бе?
Турган. Ажилды органды-
таш шыдаан биле. Техника
болгаш кижилер база ол ила-
ны кезер ситен турган бол-
дур ийин. Чаа өредилге чы-
лы эгелден соода. Кызыл
хоорайың «Орбита» станция
чоочунга ситен кезип болгу
дег херекселдер — бижеттер
эзелген, хачы, кыдырга че-
дир туткулаан өөреникчилер
ин бо-ла көрүп болур турган.
Ол дээр. Кызылдың №2
школазының үстүкү клас-
тарының өөреникчилери башкы-
ларының удурулгалы-биле
лазарыларын соодага ситен
кезип чурат турган ол. Бо
фактымыз дугайын болан кө-
рүлүк: оларның оларга
хоорай тутуру өөреникчилер
бар, чамалыктары толуга ха-
дыр берип турду. Барыны-
Хемчик үш хире өөреникчи
— бир класс чангыс-ла на-
дырлар ажилда турган, се-
келери бижеттер, хачылар-
биле ситен кескен. Шаа ил-
дыг «аг-шары» чүшү кыла
аары? Ол хире ил-дыг-ла
дир, мал чөмү белеткээр
дээр бугу удурун, оон ил-
тинде өөреникчилерин база
хер-дир. А ил-дыг-ла нөгү-
дир ажилда турганмы? Сов-
хоорайын дирекциялары,
чурттар Советтериниң кү-
сөмүлери оларын чүгө ил-
дыр эгелденеми? Сенажы
чирде ажил — кыш үдө ажил-
дыр.

Анаа удурун ат-лазымын
туртуган турган, ажил кыш
пидарларын эгелдене, барып
үш чурттар ай хире
хуусада планын чирде эл-
дугурунтарын аргазы тур-
ган боор. Хову чирде ситен,
тарав пидар «Тиндиге» со-
коз мал чөмү белеткээр пла-
нын ажил боттадырган.
Кижилерин база техниканы
чөп ажилда, ажилды шын
органлаштырып ажилы ол.
Тайдыда «Революцияны
чалымын» соода мал чөмү
белеткээриниң бугу-ла пла-
нын шүтүзүп ажил күү-
сеткен. Балганычларын
планы чамдык районларын
биле кыш: синаж 15 муу,
а сенаж 13 муу тонна. Ажил-
ды шын органды, оон
хире удуру планын билиш ху-
саа бетиңде ажил күүсеткен.

Ситениң чедир албайн ту-
рурлыктын бир кол чыла-
гыны болза, оон мал-маганга
чидиртип, сенаж бастырып ту-
рурлыкты болзу. Бо дугайын
да Сут-Хел, Бай-Тайга рай-
онлардан хой синажы фактылар
бар. Ол хире нөгү Совет-
териниң күсөмүлери бурундук
кижилерге хемчег хуулетип,
таравга база ситен шөлүн
малга чидиртип, сенаж басты-
рганы дээр кышмы-даа тора-
ган.

Кыштаагышкы белеткел-
дин бир кезиниң талазы-
биле республикада байдал
мыңар-дыр. А өскө чурттар-
ның — кыш-хорайың байла-
ны калдыгы? 1988-1989 жыл-
дарда мал кыштаагышкы-
тыңга ай-шаанда хынамча-
ның белеткелериниң планын
8-ге дужаал үндүргөн. Оон
мурунда специалистер кыш-
таагышкыга белеткелдин
чурттарын районларга
барып хынам көр и. Дика
хей фермаларда болгаш шөр
малдын бригадаларында
кыштаагышкыга белеткел-
ди узамдыгырып турар
дээр кыштын илери. Бича-
гаш республиканың сов-
хоорайында 1988-1989 жылдар-
ның кыштаагышкыныче
малды шөлүңдөр талазы-биле
хемчеглерин Агроулетпүрү-
мнүң хуулетип алыр. Илаа
чогур кол ажилды бери-
рөөн болза, соода бугу
көчир кыштаагышкының
органлаштыр эрттерер талазы-
биле тус-тузунда хемчеглерин
ажылдап кылган, ажаа кыш
ажылды, хуусаазын база ха-
рымаар кижилерини тода ай-
тып турган, оон боттадыра-
ры болур дээрин айткан.

Кыштаагышкыга белеткел
— хей талазы ажил. Ол дээр-
ге мал чөмүден ажилда ка-
жаа-хорайың, кызыл-бу-
луңарын, тувар-башкыларын,
чурттарга бажыңарын,
ол мышка фермаларда буфет-
терин, чурттар чирерин база
өскө-даа объектилерин бе-
леткен алыр, ол мышка са-
ныча хынамдар, курас че-
сирин белеткээр хемчег-
терин белеткээр. Чирде
чөмү белеткээр хуулетип
сенаж белеткээр, хамык-ла
механизмдерин айлал, ажил-
дып алыр-дыр.

Малды кыштаагышкыга
белеткээриниң бир чутула
кезээ болза, оларын тус-тус
кыштараларын тувары бо-
лур ужурул. Шөр малдын
кыштараларын хемчеглерин
агыл-
дары талазы-биле бисте бо
чылдык майда республика
комитету чарлаатынган. Оон
сөгелдерин ажил-агыллар
алгалаан. Оон биле холба-
тыр эч илалыгы орай тур-
туң хуулетип оларын болган
айларын ажил кыштараларын
кыштар үкүлүлүк, эмгек-
селдер пидарларын эгел-
дене алыр, оларын хорат-
пас дээр бугу-ла хемчеглерин
алыр ужурул бис.

Бисте ажил-агыллары-
ның дугурулгалында
алырга, кол кыштараларын
рууру кыштараларын улаанды-
гаш, бо мыкты аял-хуулетип
ныңчыл эки-ле тооп көрбөс,
мыңаган оларын кажаа-хо-
рааы соок, чөм-биле эки хан-
дыр болгудулар. Ил-дыг та-
варыларын кыштаралар бол-
бас херек. Олар база-ла төрүр
мал-биле дөмөй ажаалда-ха-
маларга турар.

Бо чылым мал чөмү чедир-
пес дээр бис. Илалган оон
кыштараларын чутула алыр
болур турар. Чүшү илалчары?
Хамыктын мурунда мал чө-
мү синаж бөр херекселдерин
— ордочаларын, десинлерин,
пидарларын чедирээр, хан-
гыс туду-даа ситен, саван-
ның чире аял шала кыштараларын
саван бербес, оон граммын-
даа хоратпас. Алыртыр чүгө
мыңаган чурттар турар.

Биза бир чутула алыртыр—
кажаа-хорайың шүтүзүп
дезинфекциялап алыр. Бо
талазы-биле эм-домун район-
ларга чогур өйдүлө чуртук-
ла. Дезинфекцияны мал
эмгекчилерин ажилдап алыр
шүт-ла боттары холга алыр.

шандалап, мал чөмүлөрүн,
чамдыктарын тары экип аш-
таш, оон адаандан бугу
чымып, ситен кезип турганы
утурулган боор.

Тыва АССР-ниң Статистика
оргодогының медээси-биле
алырга, бо чылдың тос аял-
рында илал республикада
103 муу ажил шөр мал өлүп
хорай. Бо сав-хуулетип хан-
дыр болан көрүлүк. Ол чү-
шү чылдагышкындан илалды
болганы? Эрткен чылдың
ол үзүндө турганындан кө-
вүдөн. Бича хей малдан ко-
гарып турарга, коданмыска
мал-маган немерже бе? Эч
илалыгы Току, Каа-Хем,
Чөөн-Хемчик, Барыны-Хем-
чик, Бай-Тайга, Бий-Хем, Сут-
Хел районларга хей мал өлүп
хорай.

Чогум мыңа хей мал-маган
өлүп хорай турда, кым деп
малчын, кым специалист бу-
рулду болганы? Чангыс аял,
бизаа, хуулетип азы удуу ма-
даа өлгөн болза, ол дээр-ге
болган таварыга кылдыр көөр,
бурулгалардан эч-не шы-
гымы-биле алыртыр херек.
Хамыктын мурунда эр-тарым-
салганы күсөмүлери, оон
башка ажил бүтпөс. Манай
өскө-даа көрүлүк ролу кай-
ыл? Оон хамык-ла артык-
шыдыг таварып бидилин-
биле чөткө ажилдап алыр.
Бай-Тайгада «Бай-Тайга» сов-
хоотун Дашты-Тей, хойку
бригадаларында малчын өг-
бүлөрдө чүгө чангыс-ла өг-
бүлө хуулетип алыр талазы-
биле планын күүсеткен. Бо
чүд?

Амгы үдө мал чөмү не-
мөй белеткел алырын
чамдык аргалары бар. Кыштын
соода доң хуулетип алыр.
Чүшү чытан атыр бооруңуң
оруңга, ам илалыңа бугуруңуң
кыштын тудук дугуру, олче
бугу күшү сааза. Хар
чагаанда бугу чымырың
школачыларын, агаткылар-
дарын, пенсонерлерин, аны-
ктарын эгелдене болур. Бо
талазы-биле массалык шеф-
топкенинниң органдылаар
херек.

Ол мышка курат,
куу-даа болза, ситениң хол
кадыкты-биле кезип болурун
агылалар чамдык ажил-
агылдарга бар. Бай-Тайганың
Аял-Хем районунда бугурун
Улут-Хем районунда десин-
лерин дугурулгалар бугу-
тар саванын бугу алыр турар.
Бо ажилды өскө-даа район-
лар база органдылаар болур.
Саван ам Каа-Хемин, Танды-
ның база Улут-Хеминиң де-
вискериңде хей. Саванын ба-
за малга сааза бастырып турар
дугайында медээлер солуну-
рга калгалаан.

Бөдүүн чөмүлери чымыл-
дып, оон холуп белеткээриниң
талазы-биле бисте чамдык
ажыл-агылларынычыл — Бий-
Хемде «Кыш таравың»
база Тес-Хемде «Чодура»
биле Чурт-Хемде Чоочунуң
аттыг совхозтарында дугуру-
галың дугайын «Шың» со-
дунга парлагыла бис. Ол
мышка ук ажил-агылларын
базаларында семинарлар база
болгудулар. Кыштаагышкы-
ның эрттерер талазы-биле кай-
да-ла эки дугурула барыда,
ажылдаар-ла, алылаар.

Кыштаагышкыга белет-
келди өй-шаанда шынарлар
чурттар болган бо сезонуну
чедириниң эрттерер та-
лазы-биле агроулетпүрүмнүң
тажыкчыларының талазы-
биле бугурулгаларында
болган органдылаарында
ажылды улаан башкылары-
биле Агроулетпүрүмнүң
комиссияны ажилдап турар.

Илалда-даа үстүндө ай-
тышкыч мал олурган хер-
кек чок, малчы аял-хуулетип
ажылларын удурулгалары,
специалистери бо сезонуну хы-
дамчалыс эрттерер дээр бот-
тедиреңилер, бот-халыскалар
биле болур херек.

Селен ХЕРТЕК.

Кызыл хоорайың тудуктуу Ком-
оол Бүрүннүң ажилдар бригадалында
дөргөт ажил алыртыр бар. Бригада чаа
полкенинниң кыштын дугуру турда,
тудук эргелер оларын чурттар бажыңын
тудуун узамчылап кылыртыр чурткан.
Анаа ажилдап чалылап, эрткен хуу-
нине кыштын полкенинниң бажыңын кылып
киришкенер.

Бо чутула тудуун олар чыл төңүрүңе
чедир доозар сорулгалар. Илаа са-
техниктерин бригадалы база хоолалары
чирде алыртыр кырып. Оон-да өскө
тудук-чирде ажилдары катан эгелден.

ЧУРУКТА: Ком-оол Бүрүннүң брига-
далында ажил алыртыр Олай-оол Мон-
гунуң чирде.

Ондар ОХЕМЧИКТИН фотозу.

КЫШТАГДА ЧЫРЫК

Кыштаагышкыга белет-
келди бригадалың хуулетип
чутулаагышкы көргөш, кыш
ажылдарын толардым, мал-
чыларын болурун кыш-
таа кышкы хынамчалыс бе-
леткел алыр дээр бар арга-
ларын ажилдап кышкы
ажылдарын «Чыра-Бажы»
совхозтун Аял-Хем хойку бри-
гадалыңын кижилериниң ду-
гурулгалар.

Малчыларын кыштаага
рыңа септелгө херек тудук
материалдар чедир авто-
матина биле транспорту ма-
лына биле. Транспорту М. Эс-
еков тудук материалдарын
сөртүп чедир турар. Хой-
кулар К. Сарба, К. Окайт,
О. Деглер-Оол, К. Холуп олар-
ның кыштаралары белеңиниң
кырында келген.

Келер кышкы Ак-Хаяның
малчыларын ажилдарын
чирде алыртыр. Чүгө дээр 12
малчын кыштараларга элентри
шүтүмүн шөйү чедирип, чы-
рыңын кырып.

Кыштаагышкыга белет-
келди бригадалың малчыла-
ры уламчылап турар.

Делет-оол КУУЛАР.
Хорум-Дар суур.

БЕЛЕТКЕЛ ЭКИ РЕСПУБЛИКАДА ДУЖУТ АЖААЛДАЗЫ

Малды Доржуева Аял-
бан биле Малды Васильев
Торук 1971 чылдаа бөр
ниңиниң малын каларып
кеген. Сөүлү беш чыл дугу-
руда олар хуулетип алыр, дү-
кыдыр талазы-биле пла-
нын сорулгаларын доктаамал
ажыр күүседип келген. Бо
мышын олар 100 хойдан 92
хуулетип менди доруктуу
гаш, бир хойдан 1,7 кило-
грамм дүктү кыргала. Бича-
гаш «Ал-Чыра» совхозтун
Чалаалы бригадалыңын эч
дээр көргүлүлүк малчыла-
рын бирөөн болган.

Оларын чедириниң
бир кол чылаагышкы болза,
кыштаагышкыга чыл санын-
да-ла хынамчалыс белеткел-
алыры. Бо хойкулар ам Эки-
ген-Дагда кыштаанда 15 тон-
на ситениң чедирип алган.
Амгы үдө олар чутула бе-
леткел, кыштаанда үрүм-
септелгенин кылып ап турар-
лар.

Дамын НАПЫН-ООЛ.
Өвүр район.

Устуңда сав-хуулетип алыр-
галар, ам чүгө Бий-Хемде
500 гектар тарав кыштаралары
арткан-дыр. Бо чылым ук
районун девискериңге агар-
байдуус дика таравыча чок
болган. Дүжүт оройтап быш-
кан. Бий-Хемчилер таравын
өй-шаанда ажаал алыр дээр
чамдык органдылаар хемчег-
лерин алган. Артык дүжүт
колдуңда «Сая» совхозка
оңаары. Кожаныңа дуула-
жыры-биле «Кыш таравың»
дээр чылды комбайнларын
нылаан чурткан. Илалда
дээр бугурун хуулетип алыр.
Эрткен чылдын аял илалы
дүжүтүн байдалы база
ажаалдык темпине-даа бича-
гай турган. Эрткен чыл-
дын каа-хемчилер бир гек-
тардан чүгө 6,9 цент-
нер тарав кыштараларын ал-
ган турган болза, бо чылым
оон барык ийи катан бөй бо-
лган.

Техника болган кижя кү-
шүн шын ажилдары-биле бо
чылым «Оол» совхозта Ана-
то-
лий биле Валентин Калыг-
вериниң чыдан элээн чачы чаг-
тында дүжүт чирде шору. Эч
илалың «Бурттар» совхоз
2972 гектар тарав шөлүн
бир гектардан 14 центнер
дүжүтүп алыр. Оон илалың
интенсивтүү технология-биле
тарав 100 гектар шөлүн
бир гектардан 18 центнер
болган. Чир ажилды деп-
сидилгел арганы ажилдары-
ның ажил-дуузын бо совхоз-
тун дүжүлүлүк алыртыр
дир. «Улут Октябры», «Ле-
нинчи орук» база «Енисей»
совхозтар тус-тузунда бир
гектардан 13,3-13,4 центнер
дүжүтүп алыр ажаал ал-
галаар.

Барыны-Хемчикте «Хемчик»
совхоз дүжүт ажаалды база
чедириниң дооскан. Анаа
дирекция, парком,
профком болган кер ажил-
ды специалистер организа-
чы чуртун көргүсө. Бо
ажыл-агыл бир гектардан 21,8
таравын, оон илалың интен-
сивтүү арга-биле 100 гектарга

(октябрь 10-да медээ)

	1	2	3	4	5	6
Бай-Тайга	1139	1139	7,8	30	30	104,5
Барыны-Хемчик	5110	5110	11,3	265	265	1930
Чут-Хел	4800	4800	12,8	145	145	332,2
Сөөн-Хемчик	13813	13813	10,9	150	150	648
Улут-Хем	16928	16928	15,9	298	298	1375
Танды	43176	43176	10,9	465	465	1634
Бий-Хем	16866	16866	11,2	225	225	654
Току	51	51	7,8			
Каа-Хем	26112	26112	12,2	392	392	2246
Сут-Хем	2700	2700	6,1			
Эрзин	3395	3395	6,0			
Кызыл	24273	24273	11,9	155	155	542
Өскө ажил-агыллар	2945	2945				
Республика	160956	160956	11,6	2115	2115	9585,7

Тайгалар: 1—таравын илалы шөлү, 2—бастырган гектары, 3—гектардан дүжү-
дү, 4—картофель шөлү, 5—ажаал шөлү, 6—оон дүжүт (тонна).

1988
ЧЫЛАП
ОКтябрь
11
вторник
№ 234 (13834)
1925 чылда
үндүлүлүккө.
Өрттө 3 көпөс.

А Л Б А Н Н Ы Н
А Я Н - Ч О Р У У

Совет чалаттын чалааны-
биле Австрия Республикасының
Федералдык канцлер Франц
Франкиш албанын апа-
чорун кылып, октябрь 10-да
Москвада чедип келген.
Аэропортта Ф. Франкиш-
ны болган оон калайы СЭКП

ТК-нын Политбюро кезигүү,
СССР-ниң Министрлер Чөвү-
лелиниң Даргазы Н. И. Рыж-
ков калайы-биле албанын
өскө-даа кижилери утуку аз-
гай.
(СЭТА).

ДЖАМБУЛ Хей чылдар
иниңде хоорай чурттар-
лары кылдыр савалың чор-
рааы тос өг-бүлө Джамбуд
областа Юбилейне суурга
чурттары-биле чедип кел-
ген. Илалын шийтирини ху-
жоп алыртыга ол ажил-
агылда школа пазыны чет-
пөөнериниң албан чирлерин-
де эддеч чок чорук база
ролдуг болган. «Подгорне-
ский» совхозтун ажил-агыл
чурдарының чаа методика-
рыңа шилчөөн-биле эргел-
ден башкарыла апардыр
элээн кызыртыган. Нөгү Со-
веттин депутаттары дирек-
циянын ийи кат чортоорын
урууларын ийиң салгыны
ламчылар бөрүн савалда-
лар. А чортоора оон бича
бажыны чурттар берген.
Чоочун талазын кыш-
таагышкының ажилында
бо чылым ол ажил-агылда
клубту болгаш школын
чартап, улуз спорт шөлүн
туткан. Облуста чер-чөр Со-
веттериниң депутаттарын
ажыл-чорудаларын со-
циал айттырларын ший-
тирди. Ажылда ажилда
ниң ажилында төрөөн чир-
лериниң ороон-ла дээр өш
чүс өг-бүлө элп келген.

БРЯНСК. Брянск райо-
на Трубчевск районда Улут
суурун ажил-агылдары су-
ратыг орус чуртук В. По-
литбюро кезигүү,
СССР-ниң Министрлер Чөвү-
лелиниң Даргазы Н. И. Рыж-
ков калайы-биле албанын
өскө-даа кижилери утуку аз-
гай.
(СЭТА).

КАНЦЛЕРНИН ИНТЕРВЬЮЗУ

БОНИ. (СЭТА). Совет Эли-
динде улуз чамалык
чурттарга, аде тургу-
туушкунга болган ажил-
чарыг чорукка билик үе-
ледди Австрияның Федерал-
дык канцлер Франц Франкиш
ий берген. СССР-де ботта-
дыр чурттар турар рефор-
малар чүгө чангыс Совет
Элидинде чаа аргаларын
берип турар эвес. Ол чурт-
таа болуп чурттар чорудалар
бүтү чурттарга таварыча
ылг салдарын көргүзүп, илалы
Европага кады ажилдап алы-
ры хамалдыгы арганы
бир деп, барыны герман
«Юст-Вест» коммунер журналы
интервьюга ол медээлде.
Дүжүт чурттар турган болган
ажыл Совет Элиде бича
экономика болган политика-
даа талазы-биле эч дээр
партнер болур. Австрияны
социалист күрүлдер-биле
садыг-экономика кады
ажылдап алыртыр чурттар
ол савалда. ЭДЧ кезигүү-
нери чурттар-биле экономи-
ка чарыкка болган ажил-
дарын айттырлар СССР-
ниң, Венгрияны, Болгария-
нын Министрлер Чөвүлдеде.

рийн даргалары-биле мээр
чурттар чуталаагышкы-
ларын кол темалы болур.
Ол чуталаагышкылар бо
чылым болур деп, ол дөмө-
лөөн, Европаның экономика
иниңде кезигүүнүн болган
ЭДЧ кезигүүнүн чурттар
илал бот-боттарын хуулетип
чурттар Европада үр-түңдүлүк
экономика кады ажилда-
п алыртыр чурттар чорудалар
бүтү чурттарга таварыча
ылг салдарын көргүзүп, илалы
Европага кады ажилдап алы-
ры хамалдыгы арганы
бир деп, барыны герман
«Юст-Вест» коммунер журналы
интервьюга ол медээлде.
Дүжүт чурттар турган болган
ажыл Совет Элиде бича
экономика болган политика-
даа талазы-биле эч дээр
партнер болур. Австрияны
социалист күрүлдер-биле
садыг-экономика кады
ажылдап алыртыр чурттар
ол савалда. ЭДЧ кезигүү-
нери чурттар-биле экономи-
ка чарыкка болган ажил-
дарын айттырлар СССР-
ниң, Венгрияны, Болгария-
нын Министрлер Чөвүлдеде.

тарав кызыл-тасты бир гек-
тардан 37,7 центнери ажаа-
ган.

Улут-Хем районда ажаа-
дан «Иайрал» совхоз эч
сөүлдө дооскан. Бо ажил-
агылдың Шанчыла таравы
3000 ажил гектар таравы
база оройтап бышкан. Оон тар-
авында кышкы дээр мет-
риалдар, кышкылар кы-
зыл ажилда.

Илалың биле республикада
таравын дүжүтүп эрткен чыл-
дамын хей, илалда-даа
1986 чылдаагы чөткө.
Тараа ажаалды адал-
ган, а күсүк хуулетип ажил
уламчылап алыр. Хамыктын
мурунда күсүк чир аял-
дыгынын планын күүседир
дээр бугу күшү салыр херек.
Оон ажилда саванын болуп, оон
фермаларга чедирер база эч
чутула ажил. Совхозтарын
шайналар таравын ажил-
дып, кургалары уламчыла-
шкан. Келер чылга чедир
саван уруулар уруу алыр,
ол мышка мал чөмүлө та

ХАРЫСАЛГА КАЙДАЛ?

Эде тургустунушкунун, демократиянын, ажык-чарамч чоруктуң үзүндө коммунист болгаш партия кижигү эвес-даа кижигү хөй-ниитинин ажылында боду киржир болгаш арга-сүмөня кадарын негеп турар. Шүгүмчүлөдү база бот-шүгүмчүлөдү кылган тура, оон түнөлдөдү үндүрер база бодунуң киржал-тегинин дугайында шыгымсыз-биле негесделгил болур ужурайт.

Чоктаа Чаа Чөөн-Хемчик районун «Большевик» совхозунун коммунисттеринин отчёт-соңгулдалыг хураалы болуп эрткен.

Совхозта партком секретары Ким-оол Будутунович Кара-Сал бодунуң илеткелине шүгүмчүлөдү кылса-даа ханым болгаш тодаргай-биле берип шыдаана. Ол дугайында коммунисттер боттарынын сөздөрүндө кылаал турган.

Партком болгаш оон кежигүверини каттар эде тургустунга, совхозтун удуру-тукчулар каттар советтинин талазы-биле калдып ажылдар чорутканды дүн шыкшап айтырылган илетке-ге чедир чырыттырмай барганы хомудангыт. Билгенин коммунисттер Тамара Ондар, Алаш-оол Бадрыгын ажылдан үндүр дугайында билдир-ишкенин бижип турганнар. Оларнын үндерин совхозтун эске специалистери база өтүргөн. Бодунуң ажылында э-харыскага чок, ак сакымсыз-биле кылаар ханымшап ирбес, чуду-караалар чорук-чаа уштумаан коммунисттерини бары харааланчт. Ажыл-иштин оспаскарлар, чык-ащылдар кылгаскар коммунисттерини хуу-торон партия-ге организациаларына сайгарбай турар. Оон ужурун-дан чамдык коммунисттер билдирешкени бижип каарга ажырбас чүве деп болуп турар. Илдет чорутканын (ажылдан үндүр-күр) бол-

рады айда өлгөн 28 хаванын актынан чүгө ады айда тургускан. Ол хаванын чыгыш чегре боду каан чыккан. Ону чүгө совхозтун чаа директору Валентин Чамынович Куулар боду көргөш, актыны тургустурган. А эске коммунисттер ону көрүп эрттип тургаш-даа кытатша-лааннар.

Совхоз күрүнеге беш миллион рубль өрелат. Ону дугаар талазы-биле айттыр бергенде турар. Оң, чээрби чыл бурунгар совхозка он чыл муң шор мал турган болса, ам 10 муң хире арткан. Ол канчап барганал? Мал бажы чедир албаан болган хөй когаралды болган кижилерини хемчээ албай турганын чылдан чылга мал бажы харап келгени моон илдеп. Шынгын негес-деги тургуспаанын чыда-гааны ол.

Мал ажылында аныктарын чорудар дээр олар тымыстаал. Аныктар-биле ажылда ким чорудары? Совхозта комсомол комитети канчап барганал? Ол айттырны коммунисттер боттары хураалга тургустурган келген. Комсомолга партияга удуру-туган Кымал-оол Лулдун боттары чоруткан. Совхозта 150 комсомолчу бар. Олардан 40-50 хире кижя ажалда харап турганын. Оон түнө-лөдө сурунуп анык-эскеп кем-херек үткөдөп, кайла-даа ажалдабайт, сурун-аар хире келет, тоон чол-рун турар. Чүгө ажалда-сеп деп айттырга кызыл-көк эренин чорутурум ол-дур дээр. Оларнын шык-ишкенин, ажал-чорудуганын, мал, чер ажалдарын айы-биле хураалдан тургустур-

коммунисттер мал ажылында ажалдан турза-даа, өг-бүдө керээниче кирбес. Ону малчыларга кым-даа өөр-ет-теш. Малчы-биле сов-хоз аразында керээ чар-баан чүгө болганда, ажылы-каттап-даа чоруп берип бо-дур ишкенин. Эзеш хура-ган-даа адырга оон кым-даа айттырбас. Бо талазы-биле санал берген коммунисттер Эгер-оол Ховалыт, Седип-оол Куулар боттарынын ажы-лыны ханымшап кирбей, дорт шүгүмчүлө чок, нити чүгө чугаалаан.

Ажыл-биле билингер ху-рал болур дугайында чараал хөй чөдөрлө астынган бол-ган чартык ай бурунгар-ла тарай берген турганда-ла коммунисттерини саналы, чүгө совхоз директорундан эскеп, бот-шүгүмчүлөдү эвес, чыгит болбаан. Чүгө илдеп болганын деп айттыр болза, илетке аналды чок, нити шүгүмчүлө-биле эр-кен. Оон ужурунда хураал эренин эртен деп түнөлдү удурун ханым.

Ук хураалга СЭПН обкомунун секретары А. К. Калай олдурган, чүгө чугаалаан, парткомун болгаш коммунисттерини ажылында чөтөс-терге донкап, кадр айт-тырып шыгыш көрүп сүмө-лөп. Шүгүмчүлөдү болгаш бот-шүгүмчүлөдү канбарын, коммунисттерден негес-деги күшөдирерин хөй ка-тан чугаалаан болган аны-ктарын кижилерге анык-тыныч кол кичөөткөн са-лырын саналдаан. Обком се-кретары эске-даа айттыр-ларга донкап, соругаларын салган.

Монгуш ЭЛБЕР-ООЛ («Шынгын» корр.).

СССР-ниң Электротехника үлестирүүн министрлиги бо чылдың июль 18-те дугаа-дан баштап Москвада биче-вольтууг аппаратура заво-дун орунгалыг эвес болганын биле ханган. Оон орун-га «Москванын биче вольтууг аппаратура заводу» деп кооператив бугурулган тур-гускан. Ол завод мурунда министрствого хамар-жыг министр бажынын, дерг-херекселерин болгаш эске-даа чөтөс-херекселерини ажал-лан турар.

Бүдүрүлгенин кол чөтө-ринин 400 ажылдакчылары болгаш кол специалистери

Чагаа парлаттыгын соонда

АВТОР ДААП БИЖЭЭН

Бо чылдың август 25-те, № 197 «Шынгын» Бады-Сарай Ооржактын «Эрге-дугаанын ажаллаан» деп чүгүл пар-латтыган. Оон утказы мын-дыт: Автор кадым баксы-рааш, Социал хандырылга министрствозундан 120 рубль-биле путёвка салып алган, «Чедер» курортунга дыштанган. Кадым дык-ащан. Дараазында чылда чорур дээр путёвка чок болган. Социал хандырылга министрствозунга баргаш, министр Сергей Дамбаевич Кировтан путёвка дилеп ал-ган. Оон районун социал хандырылга кидизинин эр-гелекчинге киргерге, «Мен аарып турумда, Анна Ха-пынаева Ондар үлөп каап-кан болду» диген. Эзеш болганда баарга, 2-ги, 3-кү сезоннарның путёвказы чок, дерткү сезонда баарын сүмө-лөп. «Кырган үлө соока шыдашпас бис»-дүш албаан. Анна Халпынаева чыгып келген халас путёвка-биле боду дыштанган деп ды-наан. «Эде тургустунушкун үзүндө бодунуң эрге-дугаа-ны ажаллап, мынчаар ха-жылыгыны кылып орага болур бе? Путёканы чүгө бугулдурганал?» деп, автор чагаанын бижжон.

Ук чүгүлге хамараштыр СЭПН-Хал райкуусунун соци-ал хандырылга кидизинин эр-гелекчиси А. А. Мон-гуштуң редакцияга хары-лааны болза: «Бады-Сарай Ооржактын чүгүлүге хама-рыштыр дындагырыс бол-за, ында бижиттинген фак-тылар бижиттинген. Оон кижя путёвка дилеп билди-ришкени-даа бижжон. Чо-руур деп баргаш путёвка дилээр, чок дигенин ды-наан. Оон республиканың Со-циал хандырылга министр-ствозунга келеш, министр-ден путёвка дилон болган.

Оларнын дилон бугуар ийи путёканы министрство чо-руруп берген. Ол путёка-ларын бөзүшкенин, «Орай-дыр» дүш албааннар. 1986 чылда бистен халас путёвка алгаш база «Чедерге» дыш-танган кижя.

Ол чүгүлде «Анна Ха-пынаева мээ халас пу-тёвка-биле дыштанган» деп бижжон. Ону ол кымдан дынаанал, чүгө ол кижя-ниң адын айтпаанал? Ан-на Халпынаева ажалдан келген уелеринден бөрү ку-рортка дыштанып кирбес кижя. Ол боду социал хан-дырылга шүгүмчүлө түн чы-ларда ак сеткилдиг ажалдан чорур. Илдекчил-даа кижя. Ол бугуру чурттакты чон-даа бажылаар.

Редакциядан: Бады-Сарай Ооржактын чүгүлүгө хо-харыны алган соонда, рес-публиканың Социал хан-дырылга министрствозунга со-лунуң корреспондентизи челип, министр С. Д. Киров, ында күш-ажыл, амырлар айттырылганын талазы-биле кинспектор И. К. Монгуш олар-биле ужураштып, Бады-Сарай Ооржактын путёвка айттырып чоранын сайгар-ган. Ол мыншап СЭПН-Хал социал хандырылга кидизинге база Четкен. Район чурттакчылары путёканы чүгө боттарынын социал хандырылга кидизин да-чыштыр алып ужурайт. Ын-чалзажак Бады-Сарай Оор-жак республиканың Социал хандырылга министрствозунга кирип, министрден ийи путёвка айттырып ал-ганын шыг болган. Бо чылдың май 25-те «Чедерге» дыш-танып дорт путёканы рай-онун социал хандырылга кидизинге министрство чорут-кан. Ол путёккалар чеди айнык алдыдан 29-ка чедир дыштанып хуусаалыг. Да-раазында ол-ла курортка дыштанып ийи путёвка база бижжон.

Бады-Сарай Ооржакка орай-даа болза, путёканы берген. Оон ойталап каа-пканын боду бижип турар. Чыл санында-ла ол-ла уе-де дыштанып күжүр аары-арык кижяге чөп-түт болбайн аан. Ынчалза-жок районда ол мыншап дыштанысаар, кадым эки-жидисээр күш-ажылдыг хоочуннары хөй болгай. Со-циал хандырылга кидизин аргалыг-ла болза, келген пу-тёканын элечке кижя бугурун чедирер даш кызылары чөптүг. Бады-Сарай Ооржак путёккалар бөрүге албайн, социал хандырылга кидизинин ажалдакчыларын бугуру-дуп, «мөң халас пу-тёвка-биле дыштанган» деп дамчыр чугаа дынаан, ре-дакцияже даап бижжон ил-терзон, а ол тааркыч бол-зе? Вир эвес бижир болза, то-даргай фактыдыг, ылап көр-генин айттыр болгай. Пенси-онерин чагаанын факты-лар амырларын чүгө хүнүн бодан сеткилин ил-терген. Ынчангап социал хандырылга кидизинин ак-тыч ажалдакчыны бугуру-датын.

Бады-Сарай Ооржактын дүгөй-дээр элери-дир. Бо дугайын ажалын, спе-циалист, мастер бугуру чү-рөзүн ханымшап билген ту-руп ужурайт. Бугу совет кижя-лерин, бистин бугу нити-ле-линист чагай, аору күрү-нүн социалист бугуру-дур-данын чедирешкенин ажал-дакчылар хамараш дээр-ин ажалын бугуру ханым-биле медереп билген турары чугаа. Ынчангап бугуру-дур-данын кижяни хоорудак чо-рууп алып эрттир — эргел-еп балкарылганын чугаа ай-тырымдыр.

Бо чугаа айттырны шит-тирлерин амдында чедип алдырмай келген. Күрүне-лде социалист өчүүн дүр-геп эде тургустунан болган чаа техниканы аныктыг кылдыр шыггадан алып аргалыг бо-дун дөш бугу бот-оруга-чарыны, бот-аппаратын, удуру-тукчуларын соңгул-дурган боттарынын турар. Бо бугу хөтөдөр болза бугу-ру-данын ажалын ийи-тп хуу бедирлерин айттыр эвес, а төгүтүн, үнени не-геселээр.

Академик Д. А. АБАКИН, СССР-ниң Эртемир акаде-миянын экономика инсти-тутунун директору. (ПМА).

АНАЛИЗ КОШКАК БОЛГАН

Кымыдын уругаар эмнелгелеринин ажылдакчы-ларын партия эге организацианын отчёт-соңгу-лалыг хураалга алеткеда секретарь А. К. Баам-оол кылган. Илеткеде отчёттук үдө ажылдың ана-лиз болгаш шүгүмчүлө барык чок болган.

Илеткедин эренин чүдөп илдериле? Эмнелгелерин ажалдаа чаа, сооду негес-дегерге дүшүртү кадыг ажылдар чоруттуганы (эм-нелгелерин чаа методтары дөш эске-даа), коммунисттер-ниң кирген санал-оңаалдары, оон күсөлдөш, бичи уру-ларын аары-арык турар-ыны байдалдары, ында кадыг аныктыгыларын ба-ры, колдөткөдө нити кижя-дыгга ажыл алеткеде тода кирбон.

Кымыдын уругаар эмнел-гелеринде ажал чоруйан турар деп канчап сөздөр, Хоорайла эмнелге колдөткө-терин аразында социалист-тер чарыкка ийги чөтө эдеп турар колдөткө, эм-нелге ажылдакчыларын ажал-иштин хамараштыр чыгыш-даа хомуда кир-

дөш ажал чоруп турар. Колдөткөдө араа иштерер нити-биле база бар. Күш-ажылдың сагыла-турмуш үрөздер-биле демиселди күшөдирер. Мурунку-ла баарга, аргалаан ажал паты уэр чоруп чык-кан. Хөй-ниити организаци-ларын ажалда ам-даа өс-кү эвес. Кичээлге элэ чо-гуур эске-даа чүдүлгенин дугайын коммунисттер санал-дарыга демдөлдөөр. Эм-нелгелерде анык-эскеп, маанын санитары, медес-тар кыстар кончуг хөй. Олар-нын-биле тус-туста ажал-иштин колдөткөдө Ю. В. Карымовтун сагышарал-биле чугаалан турганы таа-рылга эвес. Амырларчы орун чаа-ла эгелеп турар аныктарга арга-сүмө-даа хө-рек, дуа-леткиме-даа не-геттине бол.

Кижилерин ажалдарын-га таарымчалыг байдалдарын тургустурган кичөөткөн ам-даа күшөдирер чугаа. Ылангыя уругаар эмнел-гелерде хостук шактарда куз-

тура-масын ажал чоруда-ны ажаллаар хос өрөз чок, бо чылды мында хары-м-даа бугу ажалыны эки. Ылангыя ажал үзүндө шы-лап турганын, баш дыштан-дырын алып шак илдеп өрө-дөдү таарыштыр тургу-лап алган болза, шыла-ла, те-ргени эки деп, бо организаци-ларын хураалга талы бо-дур келген. Тыла АССР-ниң кадык камгалды министри-ниң орадакчы А. С. Тулин-ниң саналы чөтө кончут шы. Бар-ла аргаларын ажалдан турган, ол айт-тырып амырларга үе шит-тирлеп боттарылар болза эки. Партия организаци-ны ажалыга хамарашты-рып аныктыг сүмөлери ка-дык, илеткедин шүгүмчү-ледиг талазы күшөдир-ген болза эки деп, олдемдө-лөп.

Кадык айттырманы оңап кичөөткөн салыр чө келген. Хоочуннары кымнар сол-дур деп айттырны ме-дес-тар, хоочун ажалдакчы А. Г. Черепановтун хураалга тур-гурун турганын чөдөп чөптү. Уругаар полкискилар болгаш эмнелге колдөткө-терге кижя, оон иштөөдө 72 эчки, 205 медес-тар ажалдан турар. Коммунисттерини саны тус-ча кижя! Партия кижя-чорур дээр путёвка чок болган. Социал хандырылга министрствозунга баргаш, министр Сергей Дамбаевич Кировтан путёвка дилеп ал-ган. Оон районун социал хандырылга кидизинин эр-гелекчинге киргерге, «Мен аарып турумда, Анна Ха-пынаева Ондар үлөп каап-кан болду» диген. Эзеш болганда баарга, 2-ги, 3-кү сезоннарның путёвказы чок, дерткү сезонда баарын сүмө-лөп. «Кырган үлө соока шыдашпас бис»-дүш албаан. Анна Халпынаева чыгып келген халас путёвка-биле боду дыштанган деп ды-наан. «Эде тургустунушкун үзүндө бодунуң эрге-дугаа-ны ажаллап, мынчаар ха-жылыгыны кылып орага болур бе? Путёканы чүгө бугулдурганал?» деп, автор чагаанын бижжон.

Ук чүгүлге хамараштыр СЭПН-Хал райкуусунун соци-ал хандырылга кидизинин эр-гелекчиси А. А. Мон-гуштуң редакцияга хары-лааны болза: «Бады-Сарай Ооржактын чүгүлүге хама-рыштыр дындагырыс бол-за, ында бижиттинген фак-тылар бижиттинген. Оон кижя путёвка дилеп билди-ришкени-даа бижжон. Чо-руур деп баргаш путёвка дилээр, чок дигенин ды-наан. Оон республиканың Со-циал хандырылга министр-ствозунга келеш, министр-ден путёвка дилон болган.

Орус КУУЛАР. «Октябрь 30 чыл» сов-хозта күш-ажылдыг хө-чүл. СЭПН-Хал район.

НУУРУВУС БОДАЗЫВЫССА ЧУЛ?

Аныктарын амыдырал-га бекетер, күш-ажылга өөрдөп кижилерин өг-бүдө-ни, хөй-ниитинин, комсомол, эске-даа организациаларын хө-рөз болгай. Мен бодум О-тобарыны чыкымды, ам 71 хар-лап чоруп кырган мен.

Мөң чөп кижилер чүпү көрбөдү дээр. Чыкзо, Ала-чуртуктун Улут дайынын чы-ларында уйгу-чылдыг дилеи ажалдап, фронтта бугу тала-биле дуузал, үеңгилериниң чамдыктары эки турары болуу, аяла кирештирер. СССР-ге Тыламын эки тура-

хөкөк үткөткөн уауштар ду-гайын кижя чок аразында бо-ла дынаан, солун, сеткү-дө-дөр-даа номчуур-дур.

Ылангыя чамдык тыла аны-ктарын бак ажал-чанын республикадан дашкаар чө-дөрлө чугаалдык турары чамыт эвес. Оон ке-дө-дөрлө өөрдөп чөдөп тү-дүртүк. Ол дээр бисте бугу аныктарын чөтөс талала-ры эвес, чүгө ийи-чаныг кижя-лериниң урун чө чүгө бижиттер. Кайы-бир чонга чыгыш-даа тыла кижя оон бо-луп кестүр болза, бугу тыла-

лар оор кылдыр билдирер деп болар мен. Чыгыш тыла кижя кулдура чок, медес-тар, иш-хөйи бекти орта кетти-нэс, арагалышты көргүзөр бо-ла, бугу тылаалар ынды деп болды берип болур болгай. Оон урунчула шак ындыг чоруп урунчалары чүгө бот-тарынын арып-шүрүп эвес, а чононуп ал-алдарын бугу-тардып чорурду ол. Ком-сомол, хөй-ниити организаци-ларын чүгө талазында бо талазы-биле ажал чугаа-ны кылдып, хураал-сугаа ындыг чөтөстерин сойлаар

биргээр чугаалаарга, бистин бөгөр экономикамын хөй-рөз социалист болза, оон урун, солаан хөрө чүл? Бар-то оон чоруп, солур болган-да, оон бугуру, ути-ныныр кадымы деп, чамдык кижя-лер айттыр турар. Социали-стик принциптер бистин экономикамын амырларынса, эргелеп башкарылганын ме-тодарынын системанын эр-тир чөдө шыгыш ханым-биле келгени-биле, амы үдө бенин ол ханымдыктыкны-лар урунчалары бары-би-ла бо айттырны таймалар-лап болур. Бистин реформа-мын, эде тургустунушкуну-нуу-тун чугаа соругалы болза, үстүлө хажыдым-кынарымын эвенте чөдөр бугу чыдаалары, социалист экономикамын аргаларына, уду-т күжүге дөтөм орутуу амырлар болур.

Чамдык мындыг айттыр-ны база салып турар 70 чыл-дарга болза 80 чылдарында эвенте алгын келген ол шыгыш хажыдымдыкына-лар болган таарыкка чок, чыгыш чөдө таарышканын бол-зоткуннар турбаан болза, экономикамын эргелеп башка-рылгына эде тургустунушкуну амыз мыншап, ындыг эр-гө-жөк чугаа болур турган бе,

ЭКОНОМИКАНЫҢ СОВЕТ ХЕВИРИНГЕ ДӨМЕЙ ЧҮҮЛДЕР БАР БЕ?

АКШ-ты күрүзө департа-ментинин беким албай-ду-жаалдыг ажалдакчы-биле бар катан чугаа-лаан мен. Бистин ре-форманын дугайында, эде тургустунушкуну дугайында барып бар шак ү-гү-дүлөдө чугаанын сооду-менден шыгыш айттыр сал-гандар: «Социал реформа-нар, экономикамын моде-ли (хөй-рөз) Югославияда ре-форма, модель ишкеш-тыр-аа». Бистин экономикамын хөй-рөз күнүз эвес деп талыштырарын ордондоткан мен, мынчалык мөң тайм-ымын билбөөр. 90 чыл-дарын эвенте чөдөр бистин шыгыш алып деп турары-мы совет экономикамын мо-дель-хөй-рөз эске чурттарга бар төдөгө амырлар ла-мейден турганнар.

Барымы чүч чурттарыла рынок (салам) экономика-мын модел-биле бистин э-кономикамын хөй-рөз бол-гаш-чон-ла база дөмөйлөп ту-рар. Барымы чүч экономи-канын хөй-рөз бугуар Совет Эмнелди бодунуң эконо-миканын эде тургустун, таар-тып турар деп салыры ая-та чөдөр ордондоткан. Дашкы чурттарын эконо-миканын моделди бистер

көңүс өтүтмөй турар бис. Ол модел бисте шут таарымша болгаш бисте бичи-лаа хө-рөз чок. Бистин моделди-намы болган социалист, паланыг экономикамын мо-делди-дир.

Өрткөткөн болган чонон орунгалымын баласыдыг, дүшкөн бодурунун, рынокка хөтөлдөдү болган саналдан садымын деңгээлдерин айттырылган чүгө өрткө-ткөн бистин бугурунган дуу-дизы-биле эвес, хары-даа уду-с ажал-агыл хөтөлдө-дө-дөр-даа болурун дорт паланыг эргелеп башка-рылгы-биле база шит-тирээр бис.

Ханым революстуг характе-риг экономикамын үдөп-дө-дөр-даа дугайында чугаа болуп турарын демдөлдө-дөр-даа биле турор болган соци-алист принциптерге бугу үдө-лө-дө-дөр-даа чөдө мө-дө-дөр-даа, социалист ала-далыга, соругаларга, социал норма-тистерге бугу дая-гыч механизмин тургустун болуп турар бис.

Манай хөтөдөр амыг бар моделди кылаар көрү-нү-нү дугайында айттыр тургусту-пун көн турар. Амыг модел,

неяндон хоюндап калган бол-гаш анал дүшпейн барган. Ынчалза үстүдө демдөлдө-дөр-даа хажыдымдыкына, экономикамын хөтөлдө-дөр-даа чыгыш чөдө хөтөлдө-дөр-даа болушкуну таарыма чок, бот-шүгүмчүлөдү бир ийи хөй-рөз болган эске ме-тодары-биле, эске хуусаалар чорутуурун турган магат чок. Эде тургустунушкуну амынган чөдө чык бо-лур турган ийи.

Эде тургустунушкуну кы-дырып эргөжөк чугаалыг бодурун чыдааларын ко-дунда ишкени характары. Ынчалзажак чүгө оон-биле кызыгаралдымын турар. Дүрүм бугуар интернациона-лыг чамдык байдалдарын көр-гүсн болуп чыдааларын бар Ынчангап эде тургусту-нуушкунун үеи чөдө бистин тургусту эвес, хары-даа чөдө бот-шүгүмчүлөдү өсө-дө-дөр-даа регионалыга база кел-ген деп чугаалап турар бис.

Бисте кооперация хөтө-лдө-дөр-даа эвес хөй-рөз чөдө хөй-рөз, өг-бүдө бригадаларын, күш-ажылды хуузада ажал-чорудуганын дашкы чур-тарын специалистер бол-ган аалчылар союурун, бо дугайыг чаа айттыр турар.

Ажыл-агыл чорудуганын ол хөй-рөздерин СССР-де хө-жүмчүлө болза социалист өчүүн бугурун билип алып талазы-биле бугурун уу-т болуп болуп турар. Хөй ажал хөй-рөздерин ажаллааннар, бугурунгары чугаа дөр-дөр билип турар бис. Унгал-чугаа чүдүлгени, продук-цияны кооперация, хуу сектор-да чөдө канналыг бугу-биле көрүп турары эде дөдөр дөмдөлдөр хөкөк. Кооператор кижя, хуузада ажалын бо-дуну шак бугурун, продук-цияны, ажалдаа эд-хө-рескени эд-бү-биле каннап турар. Канналыг ол чүгү-дүл деткай хөкөк.

Кооперация амы хуузада ажал-чорудугада шиттир-дээр чугаа айттырылган база бар. Удуртулганын бо-дуну шак контролун эске-даа хөй-рөздерин дуузы-биле ол айттырылган шит-тирлер чугаа. Социал та-лазы-биле таарымша кылды орунгаларын алаан берип бугурун үстүлө айттырган чүдүлгенин дуузы-биле чы-лаалып болур. Ынчалза бо ай-тырылган — хөкөк кырында ынды-ла берге эвес айттыр-лар-дыр. Кооперация дугайы-нда, күш-ажылды хуузада ажал-чорудуга дугайында ай-тыры—ол дээр ынды-ла

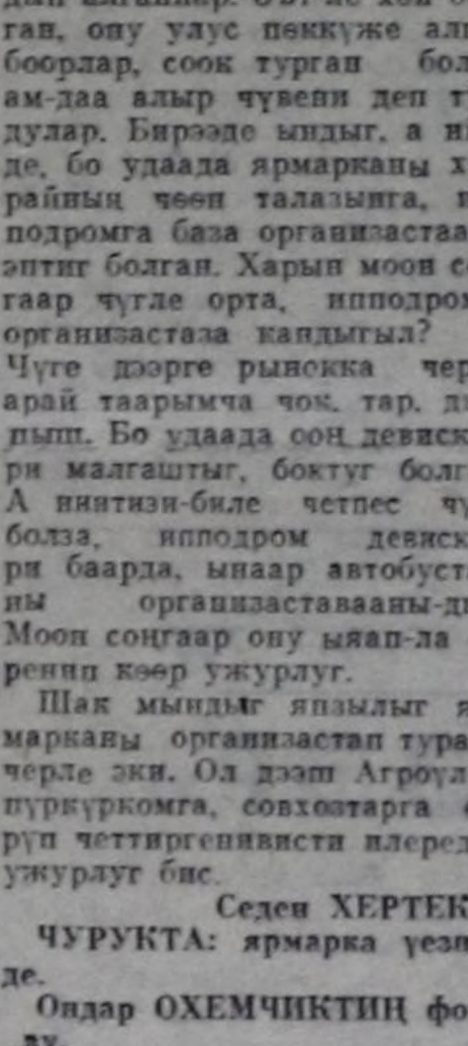
берге эвес болгаш өчүгө ха-мараштыр алырга, кол ай-тырыг эвес-тур.

Бистин чуртуушта бугуру-данын чөтөс-хөтөлдө-дөр-даа социалист чок өчү болуп турар. Ол өчүгө үдө-лө-дө-дөр-даа бугурунган эи-не эи-тир өрт-техниктиг дөмдө-дөр-даа чөдө хөй-рөздерин дү-рү-дө-дөр-даа бугурун дуга-йында айттыр эи-не кол ай-тырыг болуп турары эде тур-густунушкуну чорудуга-нын үзүндө бугурун бис. Күрүне бугурунган болза индустриал дүрөс өсөрүн, чартынын турар хөтөлдө-дөр-даа ажалдыг турар бугу кижилер бугурунган, оон чөтөс-хөтөлдө-дөр-даа бугурунган, продукцияны база эи-не кан-налыг, сагыш чононгар бугу-биле көргөн турарын чөдөп амырдыр. Социалист бис дүрүлдө бугу кижилер түр-үдө хөтөс алып дөш ажал-дан турар эвес, а бугу инди-ледиң социалист бугурун-дунуң директору. (ПМА).

ЭЪТ-ДАА ЭЛБЕК БОЛГАН, А КАРТОФЕЛЬ ЧЕДИШПЭЭН

ийн улус шугт-ла-
тургш, сэдмэлзс
сортан, кургатам
шоодяларда сал-
2 тонины эхнэлт
кээр снлр бс, бар-
ул сохкотуу тэлэ-
рел Салхактан сэд-
лар сэдмийм
Ийе, эй продукт
илдг. А рынок
суу каан нартофел
шоолуу албаан, а
вары кууа, а
үрэлж болган.

ТҮНЭЛ: дуу-
агшйа херелээр
ау йшхан ашч-
кымалчылор ау ху-
8-те ярмаркад

дус депутаттарының Ша- тинде Чаа Шагаан-Арыг хоо- дүрүлгөр болзунарза, бистеэ жажыннарны алган. Район- айтырып келген. Ооң өг-бүл- туур.

П ы н —

Хамааты камгаладын пропагандалаары дээрge Тө-
рөөн чуртту камгалаарының ленинчи идеяларын база
за боттарының эвээн эмес да, ол ажылды
үлүүн киярип келген болгаш ырылап турар рай

Эвур, Мөңгү-Тайга, Га. Эрлий, Тес-Хем районнарында ХК-ния таялдар дымка кууду Одар план безин чойд таяр.

Хамааты камгалады патгаладарга кеску аже, лич-эгийн салдыра. Бо ажал чаманна бы база кеей тургу Кавтор, библю албан черери ХК-ния дилери, буудулары-б ретчинмиз болгудзар.

ХК-нын пропаганда органа-ацияларына м салдымиз турго соруду длуучур чомолору ния турар. Он пр аяны, кеску чомолу ний XXVII сел-эстиз тилин XIX Бул-эрд форенцияны пав ринге ууртудга болд рудары кеттед.

Телен СТАЛ
Тыла АССР-ния ХК камгаладыны пачагдалдыны про талым-биле длуучу

БАШТАЙГЫ ТҮҢЧЛ

ийн чусгаан мун
чөдөн ний хийж, а
ийн миллион ч
бейн перт мун
гүс бей хийж б
Пинюет «эзэн» со
ны 4434 хууу бол
ны 5331 хууу у
базмалын

Чоокуй өдө оол-б
баштур иштин херк
пистря Серкю Фер
мелегеллин мнэл тур

Д А Ш К Ы

дашкынны кылы
Аравадкы унвир
агавалы гүгегер
ларынны Фубадр
дунуц директор Хой
ол мндыг политик
туц кичээгийн угл
турар.

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Төт дашкыны кылып
Америкага тайбың политика- Арканзас универси

чыларын эңгезин х
зарында Фабрикс
дуун директору Хой
ол мядиг политик
тун кичээгэйн угд
турар.

Б Г Л

рүгелерин бодуун
люнга алган болш
эшилдерин ажил
туурьмыда кызыга
деп, ол демдегиз. М
да болган парлам
дадарыгыг эи-не бары
диг күштерин тийел
лицияын бажин эт
турар. Полиян чыска
тарамд ойландыр-бил
чыжы тугулдар гүз
нарин, харин-дв па
нын ажилгад турар.
ууур суу-чүрүм-бил
иштинде болуп келг
сел үезинде 30 м
едүрткөн, 7 муң киж
чиген, кара-бажина
мун ажиб политуру
гавнар хилинчектен

НЬЮ-ЯОРК. (СЭТА). Эж-палестиннернин аймыл
еттирген девискээрлерге па-рууи хандылары-биле

эрэгжик чутгула демд
ал чорудария, эи-не
уде Чоокчу Чөөн чүк
биле делегация тайбы
ференцизм чымалды
угулаң куҗиниңиң
ия катал углатуы
КНО-ну тургустуу
буту-ле уеинде ургула
галаажыл келгени
Чөөн чүк айтарыны ш
ээриниң кара ыңгыс
оруу болур деп демде
рар.

3-кү арын 1988 ч. октябрь 1

